

Vrienden In Flanders Fields Museum

Driemaandelijke nieuwsbrief
Afzendadres: Documentatiecentrum,
Janseniusstraat 9, B-8900 Ieper
Afgiftekantoor 8900 Ieper 1 - P3A9021

België - Belgique
P.B.
8900 Ieper 1
BC 6308

VIFF *flash*

juni - juli - augustus 2007

23.1

REDACTIONEEL

Zeven verticaal. Woord met acht letters: vermogen om zich in te leven. Begint met "e" en eindigt op "e". Empathie! Dat zal het zijn. Krabbel, krabbel. Kruiswoordraadsels. Een eeuwigheid geleden dat ik er nog eentje invulde. Die activiteit blijkt de hersencellen te behoeden voor nevelslierten in onze ouwe dag. Misschien neemt u wel zo'n puzzelboekje mee, straks op vakantie. Of haalt u die ongelezen boeken eindelijk uit de kast. Over den Grooten Oorlog misschien? Er liggen er hier nog een stuk of vier te wachten. Allemaal hulpmiddelen om de puzzelstukjes der geschiedenis in mekaar te doen passen. Zo móét je op den duur wel over een flinke dosis inlevingsvermogen beschikken. *I must go over the ground again*. Het is een veelgebruikte zin van de oorlogsdichter Edmund Blunden die ik mij telkens voor ogen hou wanneer ik met mijn stalen ros de Ieperboog doorkruis. Aan het Cross of Sacrifice op Bellewaerde Ridge sta ik dan naar Ieper te turen. Probeer de brandende stad in te beelden. Een beetje meer naar links: de flietslampjes van de antennemast op de Katsberg. Daar zaten ze relatief veilig, de patertjes. Ze baden (wellicht) voor vrede, noteerden de sterkte van de geluidsgolven die van over de frontstreek naar hun geestelijk kraaiennest waaiden, aanschouwden bij nacht de baan van een vuurpijl alsof ze een vallende ster zagen en vloekten (wellicht) wanneer vervolgens de hemel weer maar eens de kleuren van de dood vertoonde. (Zich) inleven. Ik wens het u, vakantie of niet. (P.B.)

Redactie	Patrick Bracke <i>patrick.bracke@telenet.be</i>
Verantwoordelijke uitgever	Gilbert Ossieur Wieltje 11, 8900 Ieper <i>gilbert.ossieur@skynet.be</i>
Bijdragen	Koen Lagae <i>Koen.Lagae@pandora.be</i> Freddy Rottey <i>frottey@yahoo.com</i> Chris Spriet <i>chris_spriet@hotmail.com</i>
Vorm	B.AD

Auteurs zijn verantwoordelijk voor hun tekst. Voor gehele of gedeeltelijke overname is toestemming van de auteur vereist.

Deadline voor volgende aflevering: 4 augustus 2007.
Mail uw bijdrage naar flash@vriendeninlandersfields.be

Postadres VIFF: Documentatiecentrum
Janseniusstraat 9, B-8900 Ieper
057 / 23 94 50

www.vriendeninlandersfields.be
info@vriendeninlandersfields.be

'Het Cross of Sacrifice laat zijn schaduw na op het gazon van Vlamertinghe Military Cemetery.'

© Patrick Bracke, 2007 – patrick.bracke@telenet.be – Met dank aan Christien Verkest-Cleenewerck.

Deze fotorubriek staat open voor iedereen met een fotografisch oog. Het onderwerp van de foto dient verband te houden met de Eerste Wereldoorlog of de vredesgedachte. U kan uw foto in digitaal formaat (minimum 300 dpi) sturen naar flash@vriendeninlandersfields.be. Hou er rekening mee dat we de foto in grijswaarden afdrukken.

HET CIJFER

329.200 = 33.800.000

In 2006 bezochten (cijfers na extrapolatie) 329.200 toeristen de vroegere frontstreek en hoestten ongeveer € 33.800.000 op. Dat is het resultaat van een onderzoek uitgevoerd door Westtoer op 6 attractiepunten en 4 begraafplaatsen. Gemiddeld brengt de toerist een bezoek aan 2 begraafplaatsen en 4 bezienswaardigheden. De 'Top 4' van de meest bezochte sites: Tyne Cot Cemetery en Memorial Passendale, Menenpoort met 'Last Post' te Ieper, In Flanders Fields Museum Ieper en de Duitse begraafplaats te Langemark.

47,7% van die toeristen zijn Belgen, 37,9% hebben de Britse nationaliteit. De bezoekers vragen meer duiding over het oorlogsgebeuren aan de hand van informatiedragers, in het landschap en op de sites.

TERUGBLIK / KORT

22 april 2007: Remembrance voor Private James (Jimmy) Duffy op Vlamertinghe Military Cemetery. Het initiatief voor de herdenkingsplechtigheid ging uit van de v.z.w. "De Boot" (Merkem). Door laattijdige publiciteit vanuit deze organisatie konden wij onze leden slechts per e-mail verwittigen. Wij verontschuldigen ons hiervoor.

17 tot 20 mei 2007: Literaire reis naar de Somme o.l.v. Prof. Koen Koch en Piet Chielens.

The Poetry Bookshop, Devonshire Street (nu Boswell Street) 35.

In november [1919] gaf ik een experimentele lezing in The Poetry Bookshop. De ruimte was niet groot, maar Harold Monro (1879-1932) wees er mij op dat ik niet te horen was en hij drong er op aan iets aan mijn uitspraak te doen vooraleer naar Amerika te vertrekken. [van januari tot augustus 1920 verbleef Siegfried in Amerika voor een reeks lezingen] Met dit doel voor ogen begaf ik mij naar de Central School of Speech Training and Dramatic Art (...)

Dit is het relaas van Sassoon over zijn bezoek aan The Poetry Bookshop, zoals het te lezen is in *"Siegfried's Journey 1916-1920"*. Het is bekend dat zijn autobiografische geschriften niet altijd uitblinken door nauwkeurigheid wat datering van de feiten betreft. Bij Jean Moorcroft Wilson, in *"Siegfried Sassoon, The Journey from the Trenches"* vernemen we dat de bewuste lezing vroeger plaatsgreep.

Harold Monro, wellicht ertoe aangezet nadat zijn assistente, Alida, Sassoon bij Charlotte Mew in mei had ontmoet, zorgde ervoor dat diens naam onder de aandacht van de lezers bleef door op 9 oktober een lezing voor hem te plannen in The Poetry Bookshop. Een opkomst van 145 personen, meer dan vijf keer zoveel als gewoonlijk, wijst er op dat Sassoons werk nog altijd erg populair was bij vrienden van de poëzie. Jammergenoeg verstonden ze waarschijnlijk erg weinig van wat Sassoon die avond voorlas want volgens Monro was hij zoals gewoonlijk 'niet te horen'.

The Poetry Bookshop bevond zich in Devonshire Street [in 1937 omgedoopt tot Boswell Street (*)] 35, op nauwelijks vijf minuten lopen van het British Museum. Door Harold Monro in 1912 gesticht, werd hij op 8 januari 1913 door Henry Newbolt officieel geopend en ontwikkelde zich al snel tot een

thuishaven voor dichters, schrijvers en iedereen die van literatuur hield. In 1926 werd de zaak, die niet alleen poëzie verkocht maar ook eigen uitgaven verzorgde, overgebracht naar Great Russell Street 38 waar ze tot 1935 bleef bestaan. Van het oorspronkelijke pand is in Boswell Street geen spoor meer te bekennen, maar een omstandige

beschrijving van buiten- en binnenkant is te vinden in Joy Grants *"Harold Monro and the Poetry Bookshop"* (1967), ook geciteerd in Jon Stallworthy's biografie van Wilfred Owen.

In het donker wandelde hij [Wilfred Owen] door Bloomsbury naar Devonshire

Street, een smalle zijstraat van Theobald's Road. Het was een verkrotte buurt waar politiemannen met z'n tweeën patrouilleerden, maar aan de gevel van nummer 35, in het gezelschap van de drie uithangborden van de plaatselijke pubs, hing het bord van de Poetry Bookshop. Bijna drie jaar voordien door Harold Monro geopend, nam hij de gelijkvloerse verdieping van een gebouw in dat er drie telde en dat bekrond was met een klassiek fronton en twee dakkapellen.

Op de eerste verdieping had "The Poetry Review" zijn kantoren, de tweede verdieping werd gebruikt voor lezingen en bovenin het huis waren twee kleine zolderkamers die verhuurd werden aan behoeftige kunstenaars en schrijvers. Achter het ouderwetse uitstalraam, zijn kleine ruitjes gevuld met poëziebundels en pamfletten, lag een grote kamer.

Monro had een beroep gedaan op Romney Green voor boekenrekken, tafels en banken in zijn karakteristieke stijl – massieve maar goedgeproportioneerde meubelen gehakt uit zware eiken balken. Ze droegen bij tot de huiselijkheid van de winkel en met hun geur van 'rus in urbe' [het platteland in de stad] verwezen ze naar de persoonlijkheid van de eigenaar. Op de tafels lagen literaire tijdschriften verspreid, de boekenkasten hadden geen glazen deuren (...) Een kolenvuur in de winter en later soms de aanwezigheid van Monro's kat en mevrouw Monro's honden vervolledigden de indruk van intimiteit en huiselijkheid.

Hogervermelde lezingen hadden elke dinsdag en donderdag om zes uur plaats. Op de binnenkoer bereikte je via een steile trap de ruimte op de tweede verdieping. Die had veel weg van een oude zolder en werd enkel verlicht door een paar kaarsen op de lezenaar, wat de indruk wekte dat je in een kapel zat. Wilfred Owen huurde ook een aantal keren een van de zolderkamers. Jon Stallworthy, puttend uit "Wilfred Owen: Collected Letters" (edited by Harold Owen and John Bell, 1967) beschrijft hoe Wilfred eind februari 1916 in Londen

een tiendaagse cursus moet volgen en daarbij voor zijn eigen logement mag zorgen.

Als een duif die op huis aan vliegt, ging hij naar de Poetry Bookshop en hij had het geluk een van de zolderkamers vrij te vinden. Hoewel er nauwelijks voldoende ruimte was voor een bed en het hellende plafond rechtopstaan bemoeilijkte – zelfs voor een man van nauwelijks 1,67m lang – zou Wilfred weinig kamers in Londen aangenamer hebben gevonden.

Er zijn geen aanwijzingen, niet in zijn eigen werk en ook niet in enig document van eigenaar Harold Monro, dat Siegfried Sassoon meer dan die ene keer bij gelegenheid van de lezing op 9 oktober 1919 een tijdje voor de start van zijn Amerikaanse tournee, in The Poetry Bookshop is geweest. Nochtans, toen hij in Raymond Buildings verbleef (een boogschuit van de Bookshop verwijderd) en leed onder het gebrek aan sociaal contact, had hij daar gemakkelijk terecht gekund voor een praatje en om in dichtbundels te snuffelen, iets wat tot de geplogenheden van het huis behoorde. Om uitgenodigd te worden om een lezing uit eigen werk te geven, daar was hij in die tijd [1914] nog niet bekend genoeg voor.

In 1916 had Eddie Marsh aan Sassoon gesuggereerd een bundeltje van 32 pagina's te laten uitgeven door Harold Monro voor The Poetry Bookshop maar na een aanvankelijk enthousiaste reactie besloot Siegfried die idee toch maar te laten varen: het leek hem in die woelige tijden niet opportuun.

(*) Met dank aan Richard Knight van Camden Local Studies and Archives.

Bronnen:

- Siegfried Sassoon - *Siegfried's Journey*.
- Jean Moorcroft Wilson - *Siegfried Sassoon, The Making of a War Poet*.
- Jean Moorcroft Wilson - *Siegfried Sassoon, The Journey from the Trenches*.
- Max Egremont - *Siegfried Sassoon, a Biography*.
- Dominic Hibberd - *Wilfred Owen, a new Biography*.
- Jon Stallworthy - *Wilfred Owen*.

(Tekst en foto: F.R.)

Eduard VANAUTGAERDEN (2)

(BUNSBEEK 1893 - DAUSSOULX 1914)

Op 21 augustus omstreeks 10 uur begint de beschieting van het fort van Marchovelette, ongeveer vier kilometer ten oosten van Cognelée. De inslagen zijn enorm, vooral de observatieposten worden zwaar aangepakt. De Belgen kunnen amper terugslaan. Niemand weet waar de Duitse artillerie opgesteld staat. Na een half uur vallen alle telefoonverbindingen weg. In Cognelée moeten ze machteloos toekijken hoe het ene na het andere projectiel inslaat. Tegen de avond zijn er dat 2.200.

In de buik van het fort van Marchovelette groeit de zenuwachtigheid. De infanteristen die geen enkel idee hebben van wat er buiten gebeurt, slaan in paniek. Wanneer omstreeks 18.30 uur een bres wordt geslagen, hijsen enkelen een witte vlag en slaan 230 soldaten op de vlucht. Later op de avond meldt een koerier in Cognelée dat het hele fort verlaten is. Onjuist, maar het moreel krijgt een klap. Het nieuws dat verse Franse troepen naar Namen op weg zijn, brengt wat hoop. Maar de Frans-Belgische actie ten oosten van Cognelée in de ochtend van 22 augustus is een complete mislukking. De verliezen zijn ronduit gruwelijk. Het is een schrale troost dat het 10de en 30ste linieregiment en de 45ste Franse infanterie van de koning de naam "Namur" op hun vaandel mogen vermelden.

Om 1 uur na de middag van 22 augustus begint ook de beschieting van Cognelée. Het naoorlogse verslag

ligt er niet om: *Des projectiles d'une puissance formidable tombaient sur l'ouvrage ...*

Met een wiskundige precisie beukten krachtige projectielen op het bouwwerk. De gevolgen waren verschrikkelijk: Het centrale gebouw leek zich helemaal op te heffen, de verlichting begon te flikkeren en de petroleumlampen doofden uit. De soldaten hoorden het beton afbrokkelen en de bakstenen naar beneden vallen. De observatieposten konden geen enkele aanduiding over de opstelling van de zware geschutsbatterijen geven. Twee onderofficieren melden zich vrijwillig om het fort uit te sluipen tot aan de rand van de glooiing buiten het fort. Nog voor ze over de rand konden turen, kregen ze een regen van kogels en shrapnels over zich heen.

Enkele kilometer naar het zuidoosten bekijkt iemand het schouwspel bij Cognelée en Marchovelette. Ernest Claes lag met de zogenaamde "compagnie universitaire" van het 10de infanterieregiment, samengesteld uit studenten en oud-studenten van de Leuvense universiteit, tussen de forten van Namen. Van op een hoogte bij Champion had hij een perfect uitzicht op de forten en de Duitse aanvallen vanuit Gelbressée.

... het kanongebulder groeit langzaam, groeit als aangehitst door een fors wezen dat daarginder tegen de blauwe onberoerde horizont dit vuurgeweld

beheerst en bestuurt. Het groeit en groeit tot een enkel machtig geheel, waarin honderden stalen stemmen hun plaats vinden en gillen als om strijd. Daar zijn er die hoog en zwaar door de lucht zoeven als een aanhollende orkaan, en op de aarde beuken als slagen van reuzenmokers, die huilen als razende geesten die bogelings zwiepen en te snel schijnen los te kraken, die gierend snorren als felgeslingerde keien of schrill fluiten als de snerpende winterwind in magere boomtakken. En het al versmelt tot een onnoemelijk geloei als van een schuimende zeestorm die ge in zijn nachtse dolheid zich hoort te brijzel bonken tegen hoge hardstaande rotsen. De lucht rilt of te allen kant stalen koorde zijn gespannen waarop met een ijzer wordt geslagen. Daar is in mijn hoofd iets als de ronkende maling van een metalen ding, mijn oren tuiten en mijn voorhoofd zit als geprangd in een harde schroef. Het is al ijzer en vuur in een witgloeïende lucht, wij voelen de grond onder ons schokken bij iedere ontploffing, en over ons gezicht de luwe golvingen komen van de lucht. De mannen zitten nu roerloos stil met de rug tegen de verschansing geleund, stommelings te staren naar de rookkolommen die aan alle zijden opstijgen...

Omstreeks 3 uur boort een projectiel zich tussen de 15 centimeter dikke borstwering van de koepel. Een steekvlam slaat door de hele koepel en ontsteekt klaarliggende projectielen. Eduard, twee officieren en vijf artilleristen zijn verschrikkelijk verbrand. Ze raken nog in de centrale galerie en worden weggebracht. Gelukkig kunnen ze via de westzijde buiten het fort naar de verbandpost in Daussooux geëvacueerd worden.

Wanneer de nacht valt, lijkt de hele noord- en oostkant van Namen in brand te staan. De leiding van het fort van Cognelée maakt van een luwte in de gevechten in de vroege ochtend van 23 augustus gebruik om de schade op te meten. Enkele geschutskoepels zijn buiten gevecht, in de betonnen muur gapen openingen van wel een halve meter, op meerdere plaatsen zijn er scheuren. In de buik van het fort zijn een aantal gebinten uit de wand gerukt en tot schroot herleid. De gewelven kunnen elk moment instorten. Alsof dit niet genoeg was, is elke verbinding met de

buitenwereld nu onmogelijk.

Later die ochtend beginnen de bombardementen opnieuw in alle hevigheid. De laatste observatieposities in het fort worden uitgeschakeld. De vijand is onzichtbaar en de artilleristen schieten in het ijle. Een enkele keer kunnen oprukkende Duitse infanteristen langs de Leuvensesteenweg teruggeslagen worden. Het mag allemaal niet baten. Vanaf 10.30 uur worden een na een de overblijvende geschutskoepels uitgeschakeld. Vier obussen vallen op het centrale gebouw, steekvlammen schieten de centrale galerij binnen en ontsteken klaarliggende projectielen. Alle electriciteit valt nu uit en het fort vult zich met rook. Tientallen jongens zijn verwond of zwaar verbrand. Commandant Cambier laat in zijn verslag weinig aan de verbeelding over: *c'est vraiment dantesque...*

Wat hier gebeurt is dantesk. Ik moet even op adem komen en word dan langs de centrale trap geleid; ik stap in het bloed, ik zie mannen met smeulende kleren. Ik strijk met mijn been tegen een dode infanterist. Hij ligt op een trede en houdt zijn geweer naast hem.

Aan de voet van de trap ligt een lichaam dat letterlijk in twee is gespleten. De deuren van de magazijnkamers zijn weggebrand, elektriciteitskabels slingeren los. In de centrale gang wachten de overlevenden angstig op mij. We organiseren hulp. Voorafgegaan door een drager met een stormlamp klim ik terug naar de centrale galerij. We doen wat we kunnen voor de geblesseerden. De pompen zijn stuk en we kunnen de dekens waarmee we hen bedekken niet nat maken. We zijn op de laatste trede wanneer opnieuw een salvo inslaat. Het gekreun en geschreeuw van daarnet verstomt. Het is de stilte van de dood...

Cambier komt in gewetensnood. Hij weet dat het fort onhoudbaar is maar hij heeft de opdracht gekregen om het fort in geen geval op te geven. Een poging om een bestand te krijgen om luitenant-generaal Michel van de dramatische toestand op de hoogte brengen, mislukt. Tegen de middag wordt een witte vlag boven het fort gehesen. Omstreeks 12.30 uur komen Duitse infanteristen, voorafgegaan door vrouwen, bejaarden en kinderen tot bij het fort gestapt. Om 12.50 uur wapert de Duitse vlag boven het fort. Twee

officieren, 12 onderofficieren, 133 artilleristen en 28 infanteristen worden gevangen genomen.

Dezelfde dag wordt Marchovelette ingenomen. Ook de andere forten rond Namen vallen. Overal zijn de Belgische troepen op de terugtocht. Tegen de middag wordt het stadscentrum van Namen gebombardeerd. De eerste Duitse troepen trekken de stad binnen. In de vooravond staat de markt vol mensen, Belgische burgers en Duitse soldaten, wanneer door een misverstand een vreselijke beschieting begint. Een kwartier later liggen meer dan dertig inwoners en verschillende Duitse soldaten dood op de grond.

23 augustus is een van de zwartste dagen uit de geschiedenis van de Eerste Wereldoorlog. Op geen enkele dag vielen meer burgerslachtoffers door Duits geweld. In Dinant werden 312 mensen neergekogeld. Ook op andere plaatsen in de provincie Namen worden jonge mannen, vrouwen en zelfs kinderen gedood. Twee dagen later sterven 248 burgers in Leuven.

In het dorp Daussooux, net buiten het fort, sterft Eduard Vanautgaerden aan zijn verwondingen. Hij wordt alleen herkend aan zijn horloge. Wellicht heeft hij nooit geweten wat er zich op 18 en 19 augustus in en rond Bunsbeek afspeeld heeft. Zijn dorpsgenoot Jef van de Wael vlucht met het terugtrekkende Belgische leger de Franse grens over en komt zo aan het IJzerfront. Pas in 1921 is hij terug in Bunsbeek. Zolang zij leefden is hij bij de ouders van Eduard jaarlijks op 11 november op bezoek geweest. Ernest Claes raakt in de gevechten ten oosten van Namen verwond. Na zijn herstel wordt hij als krijgsgevangene naar Duitsland weggevoerd.

Bijna een half jaar na de dood van Eduard, bereikt het nieuws zijn ouders in Bunsbeek. Ook Pierre hoort ervan maar twijfelt nog. Hij werkt als verpleger achter het front in het hospitaal van Calais. Hij probeert zijn ouders moed in te spreken.

Zou het waar zijn dat gij slecht nieuws van Eduard ontvangen hebt. Gij moet er evenwel nog niet te veel geloof aan hechten. Hoeveel zijn er inderdaad niet welke men dood waande, van wiens dood men zelfs officieele tijding ontvangen had en

Eduard VANAUTGAERDEN (2) (vervolg)

welke later levend terug gevonden werden. Alle hoop is dus nog niet verloren. Mocht God ons mijne broeder terug schenken ik zou er Hem altijd dankbaar zijn. Intusschen laat ons betrouwen bidden en naar de toekomst met hoop inzien.

Pierre weet niet dat begin maart 1915 in de parochiekerk van Bunsbeek afscheid van zijn broer is genomen. Pas in mei dringt het ook tot hem door dat Eduard er niet meer is. Woede en gelatenheid, vechtlust en troost verstrengelen zich in een brief aan zijn ouders. De Duitsers zijn barbaren, wreedaards, de moordenaars van zijn broer. Zij moeten door de beschaafde wereld gestraft worden. Maar het is toch in de eerste plaats naar zijn moeder dat zijn gedachten gaan.

Maar gij o! lieve Moeder, Wat zal ik zeggen om U te troosten. Geen mensch is in staat te begrijpen wat uw moederhart moet lijden. Ik ween wanneer ik denk aan de smarten, welke U dat pijnlijk nieuws moeten veroorzaakt hebben. God heeft ons waarlijk beproefd, lieve moeder. Bij Hem alleen ook is er ware troost te vinden. Laat ons dus bij Hem troost zoeken. Voorzeker heeft onzen broeder Eduard, die steeds zoo godvruchtig was, slechts dit stoffelijk verblijf, zo vol leed en lijden verwisselt met een overgelukkig leven. God heeft onze broeder tot zich geroepen. Laten wij ons aan zijnen heiligen wil onderwerpen.

In de woorden van Pierre onthult deze oorlog, net zoals enig welke andere oorlog, zijn eigen onweerstaanbare drijfkracht. In 1914 trokken de jongens ten strijde voor hoge maar weinig tastbare idealen: Vaderland, God, koning. Het bericht over de broer die sneuvelt, de kogel die de vriend in de loopgraaf doorboort, de eigen verwondingen, het vuil en de ellende, het nieuws over het bezette dorp, het gemis van familie, de onzekerheid maken de strijd dag na dag meer persoonlijk. De vijand die aan dit alles schuld heeft, moet verslagen worden in een rechtvaardige oorlog.

De strijd kan wel is waar nog lang duren maar winnen dat zullen de moordenaars nooit. Hunne overwinning dat ware het einde der vrijheid in de wereld, dat ware de verknechting der gansche menscheid. De vrijheid zou dan plaats maken voor de slavernij! Dat kan niet! Dat zal niet gebeuren!

De strijders voor recht en vrede waarvoor zij reeds zoo zware offers brachten, zullen het niet opgeven voordat het duitsch militarisme overwonnen zij. Iedereen van ons drage daartoe bij in de maat van het mogelijke.

Het zijn de woorden van Pierre. Maar ze zijn evengoed van een Franse *poilu* of van Tommy of Fritz, zoals de Britse en Duitse soldaten genoemd werden. Aan beide zijden creëren groeiende verliezen

MENTIONED IN DESPATCHES

23.7

29 januari 2007: Het huis met kelder waar de Britse oorlogsdichter Wilfred Owen enkele dagen vóór zijn dood verbleef, zou op 4 november 2008 (de 90ste verjaardag van zijn overlijden) voor het publiek opengaan. Jacky Duminy, de burgemeester van Ors, verzamelde € 800.000 om de woning om te vormen tot een herdenkingsoord.

8 februari 2007: Antonio Pierro, een Italiaanse immigrant en de laatste WO I-veteraan in de Amerikaanse staat Massachusetts, overlijdt op de leeftijd van 110. Als artillerist diende hij 18 maanden in Frankrijk. Zijn levensrecept: iedere morgen een zwaar gezouten ei en... dames versieren!

15 februari 2007: Een "Field Service Postcard" afgestempeld op 28 juli 1915 komt uiteindelijk aan. De soldaat Walter Butler (Dorset Regiment) krabbelde voor zijn verloofde: "*I am quite well. Letter follows at first opportunity. I have received no letter from you for a long time.*" "Ik stel het vrij goed. Brief volgt bij eerste gelegenheid. Ik heb al lang geen brief meer van jou ontvangen." De kaart komt terecht bij zijn nu 86-jarige dochter. Merkwaardig is dat de schrijver op de kaart de datum van 5 november 1917 noteerde. De Britse post heeft geen verklaring voor de laattijdige bestelling.

18 februari 2007: Soldaten Harry Farr en James Swaine zijn de eerste twee "Shot at Dawns" die tijdens een herdenkingsdienst aan het oorlogsmonument van Wealdstone (Noord-West-Londen) officieel herdacht worden na de algemene amnestie vorig jaar. De dochter van Farr over de ceremonie: "*Dit is de kers op de taart na de amnestie.*" De namen van de 2 soldaten krijgen deze zomer een plaatsje op het monument.

25 februari 2007: Overlijden van de Franse WO I-oud-strijder Jean Grelaud (108).

27 februari 2007: Een anonieme koper betaalt £ 1.040 (± € 1.560)

Eduard VANAUTGAERDEN (2) (vervolg)

een spiraal van geweld: broederwraak voor broederwraak. Een oorlog, eens begonnen, leg je niet zomaar stil.

Twee jaar na de oorlog ontvangt Eduard Vanautgaerden postuum de *Médaille de la Victoire et Médaille de la Campagne de 1914-1918*. Het jaar daarop wordt hem ook de medaille van *Chevalier de l'Ordre de Léopold II avec palme et croix de guerre* toegekend. Eduard ligt begraven in Champion bij Namen. (K.L.)

Bronnen:

- Claes, Ernest, *Namen 1914*, Hasselt, 1962.
- Dossier Eduard Vanautgaerden, HRG/A-n, Nr. 3447945.
- Dossier Joseph Duchenne, HRG/A-n, Nr. 399297
- Dossier Pierre Vanautgaerden, HRG/A-n, Nr. 248128.

- Horne, John en Kramer, Alan, *German atrocities 1914. A History of Denial*, London, 2001.
- *Index des forts belges, "Cognelée"*, <http://www.fortiff.be/lifb/index.php?p=465>
- *Ministère de la Défense Nationale. Etat-Major Général de l'Armée. Section de l'Historique. Défense de la Position Fortifiée de Namur en Août 1914.*
- Lt.-Col. Tasnier en Major d'Artillerie Van Overstraeten, *La Belgique et la Guerre, III, Les opérations militaires*. Brussel, 1923.
- Vanautgaerden, Eduard, *brieven (privé-bezit)*
- Vanautgaerden, Pierre, *brieven (privé-bezit)*
- Vandeweyer, Luc, *Een kleine stad in een Grote Oorlog. De Eerste Wereldoorlog en het activisme te Tienen en omgeving*, Tienen, 2003.
- Vrints, Antoon, "Offers in Balans. Hoop en wanhoop van de Belgische soldaten (1914-1918)", in *Bijdragen tot de Eigentijdse Gechiedenis, SOMA-CEGES, nr.17, 2006, p.237-251.*

Met veel dank aan An Vanautgaerden, Suzanna Leva, Phil en Angèle Prossé, Maria Duchenne, en Karel Vandereycken.

Mijnheer LEO VANAUTGAERDEN - WIRIX ;
Mijnheer JEAN VANAUTGAERDEN - VANLUYTEN en hunne kinderen ;
Mijnheer PETRUS VANAUTGAERDEN - HOUBANCKX en hun zoon ;
Mijnheer EMIEL VANAUTGAERDEN ;
Mijnheer PHILIBERT VANAUTGAERDEN ;
Mijnheer FLORENT VANAUTGAERDEN ;
Mevrouw W^e WIRIX - VANAUTGAERDEN ;
De familiën VANAUTGAERDEN en WIRIX ;

laten U met innige droefheid weten het smartelijk verlies dat zij komen te ondergaan door het afsterven van

DEN HEER EDUARD VANAUTGAERDEN

hunnen welbeminden Zoon, Broeder, Schoonbroeder, Oom, Kleinzoon en Neef,
gevallen op het veld van eer voor zijn vaderland te Daussoulx-bij-Namen op 23 Augustus 1914, in den ouderdom van 22 jaren.

De plechtige lijkdienst zal plaats hebben in de parochiale kerk van Bunsbeek, op MAANDAG 8 MEERT 1915, om 9 1/2 uren, voorafgegaan van de vigiliën.

Een tweede dienst vanwege zijne vrienden, Woensdag 10 Meert om 7 1/2 uren.

Een derde dienst vanwege de Duivenmaatschappij.

Een vierde dienst vanwege den Edelen Handboog.

Negen gezongene missen, later te bepalen in dezelfde kerk.

Zij bevelen zijne ziel in uwe godvruchtige gebeden.

Bunsbeek, den 27 Februari 1915.

DR. A. SWINNEN-ARNAUTS GLABBEK

MENTIONED IN DESPATCHES (vervolg)

23.8

voor een brief van de tweevoudige Victoria Cross-winnaar kapitein Noel Chavasse (10th (Liverpool Scottish) Battalion of the King's Regiment). Chavasse geraakte gewond bij Wieltje (St.-Jan, Ieper) tussen 31 juli en 2 augustus 1917. Hij overleed aan zijn verwondingen op 4 augustus 1917 te Brandhoek (Vlamertinge) en ligt er begraven (Brandhoek New Military Cemetery). De brief van juni 1916 was gericht aan een vriend.

Een uittreksel: "*I have been out 19 months now, and have never had a day's sickness, but all the other officers who came out with us in Oct 1914 have gone, either dead, wounded or sick.*" (...) "*I am glad to think that we are not only fighting for England but are also fighting to stop a swinish nation making slaves of us all and are protecting the weak against the strong.*" Ik ben nu 19 maanden weg en was nog nooit een dagje ziek, maar alle andere officieren die zich met ons in oktober 1914 meldden, zijn verdwenen: ofwel dood, gewond of ziek." (...) "Ik ben blij dat we niet alleen vechten voor Engeland maar ook om een beestachtige natie ervan te weerhouden ons tot slaven te maken en we beschermen de zwakkeren tegen de sterken."

15 maart 2007: Op de site "Bayernwald" in Wijtschate hebben de houten frames van de loopgraven het begeven onder zijaartse druk van de grond en het bodemwater. De gemeenteraad van Heuvelland heeft het restauratiedossier ondertussen goedgekeurd. De aanpassingswerken moeten een toegankelijkheid van minstens 20 jaar waarborgen.

16 maart 2007: Het Britse ministerie van Cultuur verleent een 10 jaar geleden ontdekte trainingsloopgraaf uit WO I de status van historisch monument. De site bevindt zich in het natuurgebied Cannock Chase (graafschap Staffordshire). Om vandalisme te voorkomen, houdt men de exacte locatie geheim. 250.000 geallieerde soldaten maakten gebruik van het trainingskamp.

FRONTZICHT

Een overzicht van de belangrijkste tentoonstellingen

Tot 11 november 2007:

Marinekorps Flandern - De kust tijdens de Eerste Wereldoorlog

Bovenzaal van het memoriaal Prins Karel in het Provinciaal domein Raversijde. Open elke dag van 14.00 tot 17.00 u. (kassa open tot 16.00 u.). Tijdens weekends, schoolvakanties en feestdagen open van 10.30 u. tot 18 u. (kassa open tot 17.00 u.). — De tentoonstelling is opgevat als een evocatie van het verdwenen Zeebrugge-museum. Hoewel het museum niet meer bestaat, is het de bedoeling om via authentiek materiaal de bezoeker de sfeer van het fronttoerisme uit het Interbellum te doen herbeleven. — www.west-vlaanderen.be/jahia/Jahia/site/raversijde/pid/226

Tot 11 november 2007:

De kleine mens in de Grote Oorlog

Ontmoetingscentrum Ten Bercle, Pervijze — Iedere dag van 10.00 tot 18.00 u. Pervijze, Stuivekenskerke, Oostkerke en Lampernisse voor, tijdens en na de oorlog. www.pervijze.be/expo1418

Van 30 juni tot 25 november 2007:

La guerre des animaux, 1914-1918

L'historial de la Grande Guerre, Péronne (F) — Iedere dag van 10.00 tot 18.00 u. www.historial.org

Van 7 juli tot 26 augustus 2007:

Remembered & forgotten

In Flanders Fields Museum, CCI, Coomanszaal — Een dubbele fototentoonstelling rondom oorlogsherinnering. Brian Harris & Julie Summers: "*Remembered. 90 years of Commonwealth War Graves Commission.*" Patrick Goossens en Wim Degrande: "*Forgotten. Verdwijnende oorlogsrelicten aan het Westelijke front.*"

Van 12 juli tot 14 oktober 2007:

Artist in Residence 2007: Kingsley Baird (New-Zealand)

In het hart van het In Flanders Fields Museum (doorsteek onder de Belfortoren).

Van 14 juli tot 26 augustus 2007:

Salient & Sanctuary: India In Flanders & Brighton

Coomanszaal (Lakenhallen leper) — Een tentoonstelling over de evacuatie en verzorging van Indische soldaten, van aan het front bij leper en Neuve Chapelle naar de Royal Pavillion in Brighton.

Tot eind 2007:

Dieren in de Oorlog

IJzertoren, Diksmuide — Iedere dag van 10.00 tot 18.00 u. — www.ijzertoren.org

MENTIONED IN 23.9
DESPATCHES (vervolg)

22 maart 2007: De Provincie West-Vlaanderen neemt het onderhoud van en het toezicht op de 'Pool of Peace' (Spanbroekmolenkrater) te Wijschate op zich. Hiervoor is een erfpachtovereenkomst van 60 jaar afgesloten met de v.z.w. Talbot House, de tweede eigenaar van de site. De eerste eigenaar was de Britse oliebaron Lord Wakefield of Hythe die ook het gelijknamige huis in Poperinge kocht en restaureerde.

28 maart 2007: Herbegravenis op Cement House Cemetery (Langemark) van 4 onbekende soldaten. Eén ervan behoorde tot The Somerset Light Infantry. 3 van hen zijn door de Diggers opgegraven tijdens hun activiteiten te Boezinge en Langemark.

28 maart 2007: Gregg Bemis, een 78-jarige superrijke Amerikaan en mede-eigenaar van het in mei 1915 voor de Ierse kust getorpedeerde lijnschip "Lusitania", krijgt van de Ierse regering toelating om het wrak te onderzoeken. De operatie zal £ 3 miljoen kosten (± € 4,5 miljoen). De "Lusitania", op weg van New York naar Liverpool, zonk op 7 mei 1915 na een explosie die volgde op het afvuren van een torpedo door de Duitse onderzeeër U-20. Over de precieze oorzaak van de explosie tast men nog steeds in het duister. Van de 1.256 passagiers en bemanningsleden stierven er 1.198 (waarvan 128 Amerikaanse staatsburgers).

29 maart 2007: Overlijden van Lloyd Brown (105), de laatste WO I-veteraan die actief was bij de Amerikaanse marine. Hij loog over zijn leeftijd en kwam er in dienst toen hij 16 was. Er zouden nu nog slechts 3 Amerikaanse oud-strijders in leven zijn.

6 april 2007: De Menenpoort krijgt sierverlichting op aandringen van de Commonwealth War Graves Commission. De Ierse gemeenteraad keurde het bestek van € 176.000 goed. Het wordt een combinatie van wit (warm en koud) licht zoals bij de Lakenhallen en

REMEMBRANCE

Jimmy Duffy

22 april 2007 - Vlamertinghe Military Cemetery

*Laat me asjeblijft alleen
Met de echo van
mijn gewonde woorden.*

Private James (Jimmy) Duffy (Canadian Infantry, Manitoba Regiment): °1 mei 1880, Sligo County (Ierland) + 23 april 1915, Sint-Juliaan (Kitchener's Wood)

Die *Remembrance* aan de ontijdig van ons 'verscheiden' rasatleet Jimmy Duffy is je – voor niet en later evenmin, in de kouwe kleren gaan zitten. “*Rust doet wonderen*”, het schoot je nog door je kop, al las je het in het februarinummer van *Runner's World*, dat bulkte van ook jouw goeie voornemens. Ter-loops gezegd dan wel. “*Rest works wonders*”, en dat zal Jimmy, waar?, ergens misschien in zijn lichtjaren verre, virtuele Sligo geweten hebben. Van zondag laatst, aan Kitchener's Wood en op Vlamertinge. Kitchener's Wood (“BETON BOUW”) was beklemmend, ook toen je Bart Vangrijsperre in zijn relaas aanklappen

kon en het zelfs even (het zal je niet licht gebeuren) van de marathonloper kon overnemen. Omdat je het zó goed wist. Van dat hij het nog zó had zien zitten, de namiddag van die al even onthutsende 22 april in 1915. En dat het een 'eitje', een makkie zou worden, om Kitchener's Wood effen tussendoor op de Mof terug te pakken. En dat het diezelfde maanverlichte nacht 'onder sterrengefemel', las je uit Urquhart's *Battalion History* op, finaal zo gierend uit de klauwen liep voor Jimmy, “James” Duffy. Al had (flapoor, lodder-oog) Jimmy zich *in tempore non suspecto* zowaar de dronkemansed laten ontvallen, in één trek “Towards Berlin” door te zullen gaan. Ultraloop, zeker? Zoiets.

Luttele weken vóór de *Remembrance*, die, oké, wat voeten in de aarde had – en wat dan nóg als je de aangemeerde Boot op en de smurrie van het front door moet? – las je een *entry* in William Boyd's ontwapenende boekje *With a field ambulance at Ypres being letters written March 7-August 15, 1915*. (Toronto: The Musson Book Co. Ltd., 1916). Wat maken die vier luttele maandjes verschil “in 't grote wereldgebeuren”, zou vader zaliger gezegd hebben. En weer vatte je die bij voorbaat verloren slag aan: met, dus tegen de woorden. Zó vielen ze als lottoballetjes uit je kop. En met twee wijsvingers hamerde je ze allengs harder uit je klavier en in je vizier op het flatscreen. Hamerde.

MENTIONED IN DESPATCHES 23.10 (vervolg)

de Sint-Maartenskathedraal. Rode LED-lampjes zullen in de drie ronde gewelfgaten poppies symboliseren.

14 april 2007: De Britse prins Edward (de jongste zoon van koningin Elisabeth II) bezoekt het Passchendaele Memorial Museum 1917, Tyne Cot Cemetery en het IFFM te Ieper. 's Avonds woont hij de “Last Post” bij. Het bezoek van prins Edward kadert in een tiendaagse verkenning van het front door een delegatie van de Saskatchewan Dragoons, een reserve-eenheid van het Canadese leger, die tijdens de Slag om Passendale in 1917 enorme verliezen leed. Prins Edward is colonel-in-chief van die eenheid. Als enige journalist kan ons VIFF-lid Geert Spillebeen (Radio 1) enkele indrukken bij de prins sprokkelen.

27 april 2007: Ieper en Zonnebeke kopen met de steun van de Provincie West-Vlaanderen een deel van de collectie van het voormalige privé-museum nabij Hill 60 (Zillebeke). De kijkkastjes maken er (voorlopig) geen deel van uit.

10 mei 2007: De onderscheiding “Military Cross” die Siegfried Sassoon in mei 1916 verkreeg, is teruggevonden op de zolder van een woning op het Schotse eiland Mull samen met zijn identiteitsplaatje, revolver en onderscheidingen voor zijn poëzie. Christie's veilt de medaille in juni. Aangenomen was dat Sassoon zijn MC in 1917 in de Mersey wierp. De revolver gaat naar het Imperial War Museum.

REMEMBRANCE (vervolg)

Omdat dat luttele, spaarzame verhaal voor hetzelfde geld de slotepisode van "The lives and times of Jimmy" hadden kunnen uitbeitelzen.

Als het net even anders was gegaan, zoals Herman van Veen het toen zong. "Jimmy, I hardly knew ye." Waren het The Who, of was dat al Roger Daltrey solo (where art thou, Johan?) die daartegen aanplakten: "I know better no-o-ow; givin' it all away?". "Komt-ie," hoor je de deejay in je kop aankondigen...

20 juli 1915

Weken- en maandenlang leven wij in de worggreep van de dood; zonder fout komen we hem nu elke dag tegen. En nóg dringt het in zijn volle draagwijdte pas werkelijk tot je door als hij je op een dag onverwacht persoonlijk die mokerslag toedient. Op een paar meter van mijn schuilhol verbleef iemand die mij nog zó na aan het hart lag, een práchtvent gewoon, geen kapsones of niks en een atleet van internationale reputatie nota bene: een van die mannen die de zon in de wereld doen schijnen. Gisteren stond hij bij een plukje andere kerels bij de waterkar zijn beurt af te wachten toen een plompverloren bom vlakbij het groepje tot ontploffing kwam en mijn maatje op de slag doodmaakte. En dat maakt dus een eind aan het hele verhaal. Ik kan alleen nog stilstaan bij een stuk of wat verzen die ik korte tijd geleden toevallig aantrof:

Boven veel-te-vele hoopjes mens en een grijs vlak zonder eind

Zet de dichter de zorgvuldige steentjes uit onder wolkenpartijen: een hemel ruim bemeten op een requiem. Al voorvoelt die vrome mens zijn wens gefnuikt door krek weer die dwaze holle frase die mordicus blijft dazen dat oorlog tabula rasa maakt met geweld.

Geen wonder of de Vlaamse luchten hier zijn blijven zuchten.

Maar goed. Kijk, mensen; Ecce Homo. Ziehier een mens.

Bij wie moet hij zijn gram om godswil halen?

Wie wou hem dan nog zijn lieve slaap ontzeggen?

De hoop die men voor zijnsgelieven met aandrang betracht

Omdat elkeen toch respectief naar pracht, vervulling taalt? Naar naam en faam, intiem geluk, kortom: naar leven met een grote L.

Je denkt: geen mens vindt ooit groter faam voor zich weggelegd

*Dan voor zo'n leven: met volle overgave gegeven
Voor een land in nood? Subliem gewoon. Zó'n dood is dat, met militaire glans
God geve hem ultiem die lauwerkrans.*

*Wat dan nog om Tijd gemaald, als leven vervulling vindt
middels volbrenging van het
Kostbaarste eedverbond?*

En weegt honderd jaar in ledigheid zoekgemaakt

*Dan op tegen dat enkele glorieuze uur, van sneven na een nobel streven?
Wij die trouwhartig op volheid jachtten en U in schiet-
gebedjes sotto voce smeekten: "Mijn ziel verwacht van U verlossing, Heer",*

Schonk U in ruil de Eeuwigheid – wij: de schampscheut; de sneer van die zeepbel "Eer".

(C.S.)

Foto's: Patrick Bracke - Andere foto's van deze Remembrance vindt u op www.wo1.be (rubriek "Je was erbij").

VOORUITBLIK / KORT

23.11

7 juni 2007 – Wijtschate/Loker: 8ste Redmondwandeling. Zie de afzonderlijke uitnodiging.

14 juni tot 17 juni 2007: Rondreis "De Derde Slag bij Ieper" met als gidsen Prof. Koen Koch en Piet Chielens. Zie de afzonderlijke uitnodiging.

14 juni 2007 om 20.15 u. - Conferentiezaal Stadhuis Ieper: Boekvoorstelling "De Derde Slag bij Ieper" van Prof. Koen Koch.

16 juni 2007 om 20.30 u.: VIFF-Nocturne: Europese creatie van "Walking the Road", een toneelstuk in één bedrijf door Dermot Bolger, gecreëerd n.a.v. de 90ste verjaardag van de dood van Francis Ledwidge (° Slane, 19/8/1887 - + Boezinge, 31/7/1917), in opdracht van het Axis Arts Centre, Ballymun, het In Flanders Fields Museum en de South Dublin County Council. (Met Nederlandse boventiteling.)

8 juli 2007 om 18.00 u. – St.-Maartenskathedraal Ieper: "The Menin Gate Memorial Suite": gratis concert voor groot harmonieorkest, koor en recitant. Klaas Coulembier (compositie), Fred Brouwers (bindteksten, recitant). Reservatie van zitplaatsen: € 2 (via Dienst voor Toerisme Ieper, tel. 057 239 220).

12 juli 2007 – Zonnebeke en Ieper: Internationale herdenking n.a.v. de 90ste verjaardag van de Derde Slag bij Ieper en de 80ste verjaardag van de inauguratie van de Menenpoort. Ceremonies op het Tyne Cot Cemetery in Passendale en de Menenpoort in Ieper.

12 september 2007: VIFF-activiteit: "Such Anger, Such Danger": een hommage aan de dichter Ivor Gurney als hommage aan alle slachtoffers van de waan van 1917 (organisatie VIFF, Gemeente Langemark-Poelkapelle).

'WORLD WITHOUT END. AMEN'

Een duik in de veelzijdige discografie van/over de Grooten Oorlog

Ook, en naar de initiatieven- en publicatiestroom te oordelen, lijkt het oorlogsgebeuren, 90 jaar post factum mensen te blijven charmeren, boeien of raken. In de percelen op het veld en in de hoofden van de mens, blijft "onze" oorlog harten en gemoederen beroeren. Waar het de richting betreft waar het met de artistieke herinnering, dan wel de herinnering van dat schrikwekkende cataclysmen toentertijd aangaat, wil zo'n oorlog af en aan nog wel eens voor controverses zorgen ook. Maar uit welk hoekpunt je het ook bekijkt, ons lijkt het dat 're-membrance', op zijn zinnelijkst en zuiverst, neerkomt op je aan dat thema 'deelachtig te maken', je laten raken of beroeren in de herbeleving van welke menselijke component van dat oorlogsgegeven ook. Veel, zoniet alles, heeft het te maken met wat 'de Canadien', met wat 'de ouders-Kollwitz' doen: beschouwen, wars van betweterigheid, overschouwen – na 90 jaar moet dat kunnen, lijkt ons – vooral niet in de waan dat de kous af is, dat we dit boek zo onderhand maar beter dicht kunnen klappen en 'overgaan tot de orde van de dag'. Waarin je *mutatis mutandis* weer op krek dezelfde holle snoeverij stoot, dezelfde rabiate patstellingen ervaart, dezelfde waan dat oorlog zijn wereld vrij van oorlog maakt. Waarmee zij gezegd: neen, mensen: het gaat niet over. Dat verhaal dat, toen, zich diep en dwars door de teeltlaag etste tot in de nerf van een streek. Het verhaal dat evenmin vandaag niet ophoudt zijn vlijm te kerven dwars door de eeltlaag op onze zelfgenoegzame ziel. Maar alla, zoals zelfs Van Dale's Hedendaags Nederlands begrijpt; en: waar een vol hart doet de mond nog steeds overlopen. Dit stuk zou je, in kort bestek, een beeld kunnen (?) geven van wat zoal des oorlogs is, primo, en, secundo, mettertijd zijn weg naar een of andere geluidsdrager vond.

Het leek ons van valse bescheidenheid te getuigen, meer zelfs, een onvergeeflijke vergissing te zijn, mochten we voorbijgaan aan de zelden geëvenaarde diepgang en constante artisticeit van de Passchendaele Peace Concerts. Laten we dit aperçu aanvatten met de kunst-zinnige en in- en -in menselijke doorwerking van het oorlogsthema in de regio, hoe vreemd het label 'back catalogue' ons in de oren klinkt bij het project-Vredesconcerten: een corpus van een consistente, haast niet te evenaren diepgang en integriteit. Bij aanvang van dit overzicht verdient Piet Chielens dan ook een logisch en oververdiend eresaluut, als trendsetter indertijd, als voortrekker en normbewaker verderop. Met de 3 i's van inventiviteit, inspiratie en integriteit is Piet concepten blijven bedenken waarmee gedreven artiesten uit binnen- en buitenland de kleine mens in de odyssee van een te grote oorlog doorvoeld en doorleefd hommage brachten. *Incontournable*, Piet, zou het Michelingsgewijs luiden, maar als je kon wuifde je dit al weg nog voor je het las, zo menen we je te kennen... Laat de neofiet, die voor eigen gebruik naar audiomateriaal van, over, resp. uit de Grote Oorlog op zoek trekt, zich dus in eerste instantie spoorwegs naar de IFFM-shop begeven, wil hij zich een eerste impressie vormen van de creatieve impact, wellicht een van de beste *offspins* die zo'n Grote Oorlog als inspiratiebron heeft gegenereerd. In deze dvd-tijd is het, voor wie er als wij aan hechtte op de creaties van de Vredesconcerten present te tekenen, niettemin spijtig dat er (voor zover ons althans bekend) nauwelijks beeldmateriaal beschikbaar is van het kwalitatieve niveau van de studio- of live opnames van de Vredesconcerten. De geïnteresseerde consument zal er dan maar genoegen mee hebben, luisteraar te zijn, al wachten hem zelfs dan pareltjes van inlevingsvermogen: wel vaker intimistisch of in mineur, maar net zo goed en systematisch diep doorleefd. Wel vaker lijkt, *mutatis mutandis*, Marcus Antonius' appèl "*If you have tears, prepare to shed them... now*" op de cd's van Vredesconcerten van toepassing.

Waarmee onderhand mag blijken dat - *flandrien Gaston Rebry's "eigen lof stinkt, maar goede waar prijst zichzelf"* indachtig - een bezoekje aan de IFFM-shop voor de belangstellende zijn enige startetappe kan zijn.

'Nemen we even onze tijd ervan', in de wetenschap dat het woord, en bij uitbreiding de artistieke expressie in zijn geheel, wel vaker als '*vehicle of thought or fantasy*' fungeerde.

1

Vredesconcerten Passendale 1992-2005

Bij dit aperçu nemen we de chronologie bij het uitbrengen van de diverse projecten op plaat als onze leidraad. Een chronologisch overzicht ⁽¹⁾, dat we, de lezer ten behoeve, als leidraad en situering bij elk project van een verhelderend motto voorzien.

We died in Hell – They called it Passchendaele

Het motto: omdat mannen oorlog maken en vrouwen erover zingen. June Tabor (UK) en Kristien Dehollander (leper) brengen liederen uit W.O.1 en ontmoeten Auschwitz-overlevende Shoshana Kalisch en de Libanese zanger en ud-speler Marwan Zoueini. Een statement over de universele taal van muziek en een pleidooi voor samenwerking en begrip.

We died in Hell – They called it Passchendaele

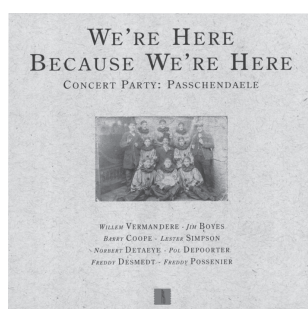
Shoshana Kalisch, June Tabor, Kristien Dehollander, Marwan Zoueini & the Lone Tree Orchestra

(CD 1: recorded live by BRTN Radio 2 West-Vlaanderen, © MAP Records, 1993 ; MAPCD9304)

**We're Here Because We're Here
– Concert Party Passchendaele**

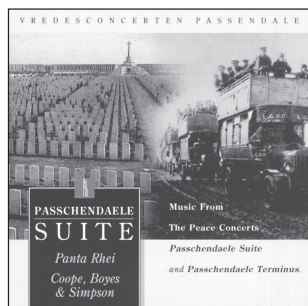
Passchendaele Suite

Het motto: Het Britse a capella trio Coope Boyes & Simpson herscheppen met Willem Vermandere en Norbert Detaeye de liederen uit W.O.1 afgewisseld met aangrijpende hedendaagse liederen over de oorlog in de Westhoek.

**We're Here Because We're Here
– Concert Party Passchendaele**
Willem Vermandere & Groep, Coope, Boyes & Simpson, Norbert Detaeye

(CD 2: recorded live by BRTN Radio 1, © Vredesconcerten Passendale, No Masters Co-operative, 1994, NMCD8)

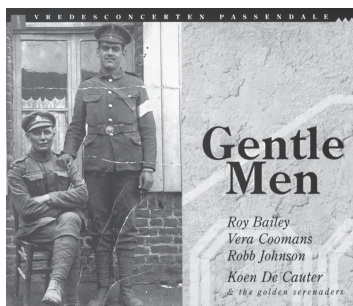

Passchendaele Suite
Music of the Peace concerts
Passchendaele Suite & Passchendaele Terminus
Coope, Boyes & Simpson, Panta Rhei

(CD 3: recorded at Studio Caraibes, © Vredesconcerten Passendale, No Masters Co-operative, 1996, NMCD10)

Gentle Men

Het motto: De Londense singer-songwriter Robb Johnson herdenkt in een liedcyclus van 25 liederen zijn beide grootvaders, overlevenden van de slagvelden van Vlaanderen. En hij nodigt meestervertolkers Roy Bailey en Vera Coomans uit om hem bij te staan. Koen De Cauter herschept met zijn kompanen het orkestje van opa Johnson in de jaren '30: The Golden Serenaders. Robb Johnson, Vera Coomans, Roy Bailey, Koen De Cauter & the Golden Serenaders

Gentle Men
Robb Johnson, Vera Coomans, Roy Bailey, Koen De Cauter & the Golden Serenaders

(CD 4: recorded at DK Studio, © Vredesconcerten Passendale, Irregular Records, 1998, IRR030)

Ledwidge: Songs of Peace

Het motto: De gedichten van de Ierse dichter/soldaat Francis Ledwidge, op muziek gezet door Sean Tyrrell (Eire) en Alfred den Ouden (B), vervlochten met het verhaal van zijn tragische leven en dood in Vlaanderen.

Ledwidge: Songs of Peace

Seán Tyrrell, Alfred den Ouden, Peter Derudder, Fergus Feeley, Caroline Steen, Filip Vanrobaeys, Jan Verheyne

(CD 5: recorded at DK Studio, © Vredesconcerten Passendale, 1999, VP01)

Kerstbestand - Christmas Truce

Het motto: Het verhaal van de meest merkwaardige Kerstmis van de (vorige) eeuw voor de laatste Kerstmis van de eeuw. Het West-Vlaamse Strijdkoor Wak Maar Proper vormt team met de onvergelijkelijke Coope, Boyes & Simpson die andermaal zowel hun stem als hun prachtige pennen lenen voor een vredesconcert.

Kerstbestand - Christmas Truce

Concert in opdracht van het In Flanders Fields Museum, gecreëerd in de St.Maartenskerk te Ieper op 18 december 1998.

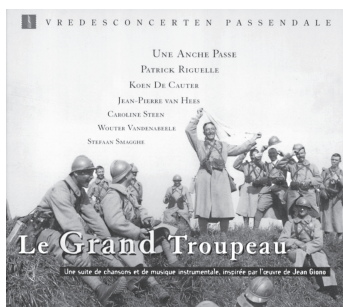
Coope, Boyes & Simpson, wereldkoor Wak Maar Proper, Herbert Flack.

(CD 6: recorded at Diksmuide, Ostend & Fritchley © Vredesconcerten Passendale, No Masters, 1999, NMCD14) (With the In Flanders Fields Museum, Ieper.)

Le Grand Troupeau

Het motto: Het oeuvre van de Zuid-Franse schrijver en oorlogsveteraan Jean Giono inspireerde Piet Chielens voor een selectie van Giono's grootste anti-oorlogsteksten, in contrapunt met Vlaamse en Provençaalse muziek, met liederen van de 'poilus', maar ook van Jacques Brel en Georges Brassens. De suite, genoemd naar

Giono's verbluffende oorlogsmemoires, werd schitterend gearrangeerd door Laurent Audemard (Montpellier) en uitgevoerd door een Vlaams strijkkwartet, doedelzakspeler Jean-Pierre Van Hees en het prachtige Zuid-Franse octet Une Anche Passe. Met zangers Koen De Cauter en Patrick Riguelle.

Le Grand Troupeau

Une Anche Passe, Patrick Riguelle, Koen De Cauter, Jean-Pierre van Hees, Caroline Steen, Wouter Vandenaabeele, Stefaan Smagghie, Piet Chielens

(CD 7: recorded live at Passendale church and Ostend, mixed at DK Studio, © Vredescconcerten Passendale, 2000, VP02)

voormalige postgebouw van Ieper, april 1999.

(CD 8 recorded and released Virgin Records i.s.m. Vredescconcerten Passendale, 2000, 5035022)

**Tegenstroom
ou la Grande Revue des Cyclistes**

Het motto: Na 10 concerten lang aandacht te hebben geschonken aan de oorlog van anderen, komt Vredescconcerten Passendale eindelijk thuis. Piet Chielens zocht het verhaal op van twee Vlaamse soldaten, zijn eigen oudoom. Herman Pieter Chielens, en Koen De Cauters grootvader, Joseph Nollet. De verstorende en troostende muziek van de familie De Cauter en de zang van Herlinde Ghekiere evoceren de tragiek en de grimmige ironie van beide verhalen. Piet Chielens en Koen De Cauter zochten naar lyriek die hun voorvaders ook konden kennen, zoals Guido Gezelle en Emile Verhaeren, en vonden daar ook de hedendaagse echo's van in liederen van Wannes Van de Velde en Georges Brassens.

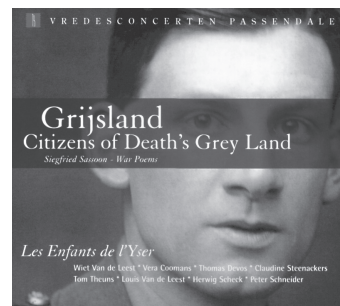
**Tegenstroom
ou la Grande Revue des Cyclistes**
Koen De Cauter | Herlinde Ghekiere
Dajo De Cauter | Myrddin De Cauter | Tcha Limberger
Waso De Cauter | Tcha Limberger | Stefaan Smagghie

(CD 9 recorded April 2002 in La Hamaïde en Gent, Vredescconcerten Passendale 2002, VP003)

**Les Enfants de l'Yser - Grijsland /
Citizen's of Death's Grey Land**

Het motto: Wiet van de Leest (ex-Rum, ex-Madou, Klara) maakt na 17 jaar stilte

zijn rentree met een ijzersterke reeks toonzettingen van de oorlogsgedichten van Siegfried Sassoon. Gecreëerd in het In Flanders Fields Museum in Ieper op 9 & 10 november 2001. Eind 2003 gekozen tot album van het jaar door het Duitse muziekblad Folkert.

**Les Enfants de l'Yser - Grijsland /
Citizen's of Death's Grey Land**
Wiet van de Leest, Vera Coomans, Thomas Devos, Claudine Steenackers, Tom Theuns, Louis van de Leest, Herwig Scheck, Peter Schneider (2)

(CD 10 recorded at MotorMusic Studio's, de Soundtrack van de Westhoek, Vredescconcerten Passendale, 2003, VP004)

**Bram Vermeulen:
Oorlog aan den Oorlog**

Het motto: De Nederlandse zanger en dichter Bram Vermeulen had sterke banden met Ieper en de slagvelden van de Westhoek. Deze krachtige liedcyclus beschrijft zijn eigen emoties en overtuigingen, en brengt hommage aan Ernst Friedrich's 'Krieg dem Kriege'.

**Bram Vermeulen:
Oorlog aan den Oorlog**
Concert gecreëerd in opdracht van het In Flanders Fields Museum in het

**Seeds of Peace -
Passendaele Suite 02**

Het motto: Openluchtconcert op het enorme Tyne Cot Cemetery, Passendale, met een aantal van de artiesten die Vredescconcerten hielpen uitbouwen tot wat ze zijn. Bijgewoond door meer dan 5.000 aandachtige toehoorders. Een herneming van dit verjaardagsconcert op het Dranouter Folk Festival van 2004 werd gevolgd door de opname van deze tweede Passendale Suite in Studio Toots in het VRT- Omroepgebouw in Brussel, in een productie van Paul Rans voor Klara. Het werd Bram Vermeulens laatste opname voor zijn ontijdige dood op 4 september 2004. De liederen van de suite dienen hem haast als een persoonlijk testament en voor wie ze vandaag beluistert, als een hommage.

**Seeds of Peace -
Passendale Suite 02**

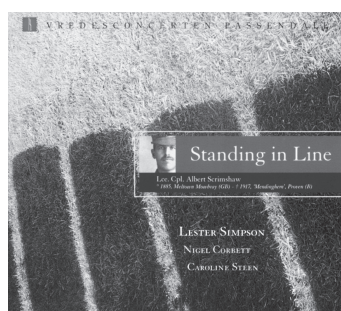
June Tabor (UK), Coope, Boyes & Simpson (UK), Thomas Friz (D), Bram Vermeulen (NI), Willem Vermandere (B), Koen De Cauter (B), Patrick Riguelle (B), Une Anche Passe (F), Vredesconcerten Quartet (B)

(CD12: opgenomen in Studio Toots, VRT Omroepgebouw, Brussel, productie: Paul Rans, © Vredesconcerten Passendale, 2005, VP06)

Standing in Line

Het motto: Het verhaal in woord, muziek en beeld van LcCpl. Albert Scrimshaw, 1/1 Buckinghamshire Battalion, (born 1886, Meltown Mowbray (UK) – died 1917, 'Mendinghem', Proven (B)), Lester Simpsons oudoom.

In augustus 2006 werd Piet Chielens laureaat van de Coups du coeur Musiques du Monde 2006 van de Franse Académie Charles Cros, voor het geheel van de Vredesconcerten, met een bijzondere vermelding voor de dubbel-CD Seeds of Peace.

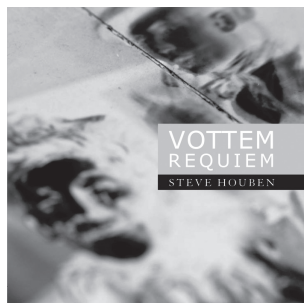
Standing in Line

Lester Simpson, Nigel Corbett, Caroline Steen

(CD 11 Recorded at Chesterfield en Erps-Kwerps, © Vredesconcerten Passendale, 2004, VP05)

Hernomen in Engeland en Vlaanderen in november 2004.

**2
Andere cd's van het
In Flanders Fields Museum**

VOTTEM – Requiem

Vottem – Requiem was de soundtrack voor de videoinstallatie **Determination (Vottem)** van Hans Op de Beeck. In Flanders Fields Museum, 28 juni - 10 oktober 2004.

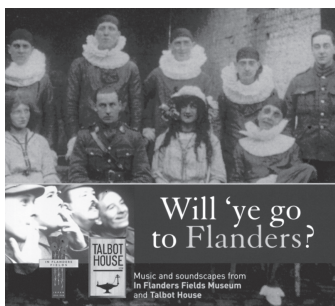
Compositieopdracht en cd-opname voor het 'Artist in residence'-project 'Vottem' van en met Steve Houben en Hans Op de Beeck.

Compositie: Steve Houben – uitvoerders: Els Crommen, zang; Boyan Vodenitcharov, piano; Kathy Adam, cello; Steve Houben, dwarsfluit.

Landscape – Lament – Requiem – Epitaph

Wereldcreatie: Ieper, In Flanders Fields Museum, 28 juni 2004, bij de negentigste verjaardag van de aanslag in Sarajevo.

(Vottem – Requiem, IFFMCD001, © 2004 is onderdeel van de catalogus: VOTTEM, D/2004/6486/1)

Will 'ye go to Flanders? Music and soundscapes from In Flanders Fields Museum and Talbot House

Met o.a. June Tabor, Lester Simpson, Robb Johnson & Vera Coomans, Panta Rhei, Ludo Geloën.

(samenstelling Dries Chaerle en Piet Chielens, recorded and mastered by Peter Key, Sound design and Production; productie, Piet Chielens; © In Flanders Fields Museum, 2005, IFFMCD002).

Deel 2 verschijnt in Flash 24.

(C.S.)

(1) Met dank aan Piet Chielens, die zo bereidwillig was, ons het volledige overzicht van de 'back catalogue' ter beschikking te stellen.

(2) Het project wordt later ook uitgevoerd met beperkte muzikale bezetting o.l.v. Vera Coomans en met poëziedeclamatie uit het werk van Siegfried Sassoon en bindteksten door Kurt van Eeghem.

www.vriendeninlandersfields.be - info@vriendeninlandersfields.be